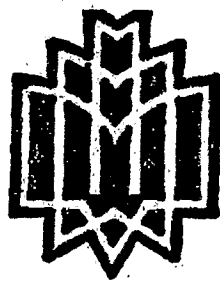

الله اعلم
الله اعلم
الله اعلم

٩٥٥١٣

دانشگاه تربیت معلم تهران
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه زبان و ادبیات عربی

پایان نامه
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عربی

موضوع:
بررسی تطبیقی شعر کودک ایران و سوریه
(سی سال اخیر)

استاد راهنما:
دکتر محمد علی جعفری

استاد مشاور:
دکتر صغری فلاحتی

دانشجو:
سمانه قاسمیپور
بهمن ۸۶

۱۳۸۷ / ۳ / ۱۱

۹ ۵۵۱۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صورت جلسه دفاع از پایان نامه

تاریخ:.....
شماره:.....
پیوست:.....
واحد:.....

با یاری خدای متعال جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم سمانه قاسم پور در رشته زبان و ادبیات عربی تحت عنوان:

“ بررسی تطبیقی شعر کودک بین ایران و سوریه در سی سال اخیر ”

و با حضور هیات داوران در ساعت ۸ مورخ ۸۶/۱۲/۸ در محل دانشگاه تربیت معلم تشکیل شد پس از ایرادخطابه دانشجو و پاسخگویی به سوال های حاضران، هیات داوران بعداز بحث و بررسی وبا توجه به کیفیت تحقیق و کمیت تحقیق و نحوه ارائه کتبی و شفاهی، پایان نامه نامبرده با نمره ۲۰٫۰ و با درجه عالی پذیرفت.

استاد راهنما: آقای دکتر محمد علی جمهری

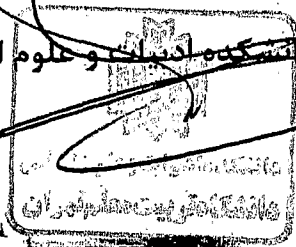
استاد مشاور: خانم دکتر فلاحتی

داور میهمان: آقای دکتر محمد علی آفرینش

داور داخلی: آقای دکتر حامد صدقی

رئیس دانشکده ادبیات و علوم انسانی

مدیر گروه آموزشی

ن: خیابان شهیدمفتح
یده به انقلاب، پ ۴۹
پستی ۱۴۹۱۱-۱۵۷۱۹
سن: ۳-۰۳-۸۸۳۲۹۲۲۰
پانتهای خیابان شهید
ستی، میدان دانشگاه
ستی ۳۱۹۷۹-۳۷۵۵۱
ن: ۴۵۷۹۶۰۴-۲۶۱
No49, mofateh A
Tarbiat Moalle
University.

فهرست مطالب

مقدمه..... ۹

پیشگفتار

شعر کودک..... ۱۰

اهداف شعر کودک..... ۱۲

تقسیم بندی اهداف شعر کودک..... ۱۴

هدف پرورشی-هنری..... ۱۵

هدف آموزشی..... ۱۷

هدف فرهنگی..... ۱۸

تفاوت شعر کودکان و بزرگسالان..... ۱۹

کودک و بزرگسالان..... ۲۰

محدودیت های شاعر کودک..... ۲۰

جوهره شعری..... ۲۱

زبان شعر..... ۲۱

تصویر..... ۲۲

طول شعر..... ۲۲

موضوع شعر..... ۲۲

باب اول: شعر کودک از آغاز تا کنون

فصل اول: تاریخچه شعر کودک ایران

۱-۱-۱- تقسیم بندی دوره های تاریخی شعر کودک در ایران..... ۲۳

۲-۱-۱- ترانه های عامیانه..... ۲۶

۱-۲-۱-۱- لالایی..... ۲۶

۲-۲-۱-۱- مثل..... ۲۶

۳-۲-۱-۱- شعر بازی..... ۲۷

۴-۲-۱-۱- ترانه های مناسبات..... ۲۷

۵-۲-۱-۱- قصه منظوم..... ۲۷

۳-۱-۱- ایران باستان..... ۲۸

۱-۳-۱-۱- آموزش در ایران باستان..... ۲۸

- ۲۰..... آثار منظوم..... ۱-۳-۲-۱-۱
- ۲۰..... درخت آسوریک..... ۱-۳-۲-۱-۱
- ۳۱..... یادگار زیران..... ۱-۳-۲-۱-۱
- ۳۲..... شعر کلاسیک..... ۱-۴-۱-۱
- ۳۲..... قدیمی ترین شعر برای کودکان..... ۱-۴-۱-۱
- ۳۳..... شعر در دید متفکران..... ۱-۴-۲-۱-۱
- ۳۳..... شعر و نظام آموزشی..... ۱-۴-۳-۱-۱
- ۳۴..... ادبیات درباره ی کودکان..... ۱-۴-۴-۱-۱
- ۳۵..... خواندنی های کودکان..... ۱-۴-۵-۱-۱
- ۳۵..... آفرین نامه..... ۱-۴-۵-۱-۱
- ۳۵..... شاهنامه..... ۱-۴-۵-۲-۱-۱
- ۳۶..... کلیه دمنه..... ۱-۴-۵-۳-۱-۱
- ۳۶..... بوستان و گلستان..... ۱-۴-۵-۴-۱-۱
- ۳۷..... نظامی گنجوی..... ۱-۴-۵-۵-۱-۱
- ۳۷..... نصاب الصبیان..... ۱-۴-۶-۱-۱
- ۳۸..... موش و گربه..... ۱-۴-۷-۱-۱
- ۳۹..... بهارستان..... ۱-۴-۸-۱-۱
- ۴۰..... شعر تعلیمی..... ۱-۵-۱-۱
- ۴۰..... اهمیت دوره شعر تعلیمی..... ۱-۵-۱-۱
- ۴۱..... پیدایش تک ستاره های شعر ناب و خاموشی..... ۱-۵-۲-۱-۱
- ۴۲..... چاپ قصه های منظوم..... ۱-۵-۳-۱-۱
- ۴۲..... توسعه نظام آموزشی و نیاز به شعر کودک..... ۱-۵-۴-۱-۱
- ۴۳..... میرزا حسن رشديه و تاسیس مدارس جدید و الفبا..... ۱-۵-۵-۱-۱
- ۴۴..... شاعران کتاب های درسی..... ۱-۵-۶-۱-۱
- ۴۴..... ایرج میرزا..... ۱-۵-۶-۱-۱
- ۴۵..... یحیی دولت آبادی..... ۱-۵-۶-۲-۱-۱
- ۴۵..... محمد تقی بهار..... ۱-۵-۶-۳-۱-۱
- ۴۵..... نیما یوشیج..... ۱-۵-۶-۴-۱-۱

- ۴۶.....۱-۱-۵-۶-۵-۰ پروین اعتصامی.....
- ۴۷.....۱-۱-۵-۷-۰ ویژگی های شعر تعلیمی.....
- ۴۹.....۱-۱-۶-۱-۰ پایه گذاران شعر نوین کودک.....
- ۴۹.....۱-۱-۶-۱-۰ عوامل موثر در پیدایش شعر ناب.....
- ۴۹.....۱-۱-۶-۱-۱-۰ کودکستان ها.....
- ۴۹.....۱-۱-۶-۱-۲-۰ پیدایش مجلات کودکان.....
- ۵۰.....۱-۱-۶-۲-۰ صادق هدایت و جمع آوری ترانه.....
- ۵۰.....۱-۱-۶-۳-۰ تاثیر گذاران شکوفایی شعر کودک.....
- ۵۰.....۱-۱-۶-۳-۱-۰ جبار باغچه بان.....
- ۵۱.....۱-۱-۶-۳-۲-۰ عباس یمنی شریف.....
- ۵۳.....۱-۱-۶-۳-۳-۰ احمد شاملو.....
- ۵۴.....۱-۱-۶-۴-۰ ویژگی های شعر.....
- ۵۵.....۱-۱-۷-۱-۰ شکوفایی شعر ناب کودک.....
- ۵۵.....۱-۱-۷-۱-۰ فعالیت های موثر بر روند شعرو ادبیات کودک.....
- ۵۵.....۱-۱-۷-۱-۱-۰ رشد مجلات.....
- ۵۵.....۱-۱-۷-۲-۰ درس ادبیات کودکان در رشته های مختلف.....
- ۵۵.....۱-۱-۷-۳-۰ تاسیس شورای کتاب کودک و کانون.....
- ۵۶.....۱-۱-۷-۲-۰ پیشگامان شعر ناب کودک.....
- ۵۶.....۱-۱-۷-۲-۱-۰ پروین دولت آبادی.....
- ۵۷.....۱-۱-۷-۲-۲-۰ محمود کیانوش.....
- ۵۹.....۱-۱-۷-۳-۰ بازنویسی از ترانه های عامیانه.....
- ۶۱.....۱-۱-۸-۰ دوران رکود شعر کودک.....
- ۶۲.....۱-۱-۹-۰ دوره اوج و تکامل شعر کودک.....
- ۶۳.....۱-۱-۹-۱-۰ از سرگیری روند شعر کودک.....
- ۶۳.....۱-۱-۹-۱-۱-۰ مضمون.....
- ۶۴.....۱-۱-۹-۱-۱-۰ انقلاب.....
- ۶۴.....۱-۱-۹-۱-۲-۰ جنگ.....
- ۶۵.....۱-۱-۹-۱-۳-۰ موضوعات اجتماعی.....

- ۶۶ ۱-۱-۹-۲- قالب های جدید
- ۶۶ ۱-۱-۹-۳- فعالیت های دهه ۶۰
- ۶۷ ۱-۱-۹-۲- اوج و تکامل شعر کودک
- ۶۷ ۱-۱-۹-۲- افزایش شمار شاعران
- ۶۷ ۱-۱-۹-۲- رویکرد های شعر کودک
- ۶۷ ۱-۱-۹-۲- توجه به مذهب
- ۶۸ ۱-۱-۹-۲- توجه به طبیعت
- ۶۸ ۱-۱-۹-۳- ترجمه شعر
- ۶۹ ۱-۱-۹-۴- افزایش روند نقد
- ۶۹ ۱-۱-۹-۵- دستاوردهای جدید شعر کودک
- ۶۹ ۱-۱-۹-۵- شعر طنز
- ۶۹ ۱-۱-۹-۵- ترانه
- ۶۹ ۱-۱-۹-۶- ویژگی های منفی شعر
- ۷۰ ۱-۱-۹-۶- رشد و پیروسی بزرگسالی در شعر کودک
- ۷۰ ۱-۱-۹-۶- کم بودن شاعر ممتاز
- ۷۰ ۱-۱-۹-۶- افزایش شعرهای تجاری

فصل دوم: تاریخچه شعر کودک سوریه

- ۷۱ ۱-۲-۱- پیشگفتار
- ۷۳ ۱-۲-۲- ترانه های عامیانه
- ۷۴ ۱-۲-۳- شعر کلاسیک
- ۷۴ ۱-۲-۳- دوره جاهلی و اسلامی
- ۷۴ ۱-۲-۳-۱- کودک در شعر
- ۷۵ ۱-۲-۳-۱-۱- رثاء فرزندان
- ۷۵ ۱-۲-۳-۱-۲- احساس مسئولیت در مقابل کودک
- ۷۶ ۱-۲-۳-۱-۳- بیان تنگدستی
- ۷۶ ۱-۲-۳-۱-۴- نوازش و رقصاندن
- ۷۸ ۱-۲-۳-۲- دوره عباسی تا عصر نهضت
- ۷۸ ۱-۲-۳-۲-۱- شعر کودک و متفکران

- ۸۰.....۱-۲-۳-۲-۲-علم و تعلیم در اشعار.....
- ۸۱.....۱-۲-۳-۲-۳-ألف باء'تنها اثرتالیف شده برای کودکان:.....
- ۸۱.....۱-۲-۳-۴-کلیله و دمنه.....
- ۸۲.....۱-۲-۳-۵-تعلیم و شعر.....
- ۸۴.....۱-۲-۴-ترجمه.....
- ۸۴.....۱-۲-۴-۱-ترجمه در کشورهای عربی.....
- ۸۵.....۱-۲-۴-۱-۱-محمد جلال عثمان.....
- ۸۶.....۱-۲-۴-۱-۱-۱-منابع ترجمه عثمان جلال.....
- ۸۷.....۱-۲-۴-۱-۲-أحمد شوقی.....
- ۸۷.....۱-۲-۴-۱-۲-۱-رمز و شعر أحمد شوقی:.....
- ۸۸.....۱-۲-۴-۱-۲-۲-فکاهیات در شعر شوقی.....
- ۸۹.....۱-۲-۴-۱-۲-۳-موضوعات مرتبط با کودک.....
- ۸۹.....۱-۲-۴-۱-۲-۴-زبان شعر کودکان شوقی.....
- ۹۰.....۱-۲-۴-۲-ترجمه در سوریه.....
- ۹۰.....۱-۲-۴-۲-۱-رزق الله حسون.....
- ۹۱.....۱-۲-۴-۲-۲-جرجیس شحلت.....
- ۹۲.....۱-۲-۵-شعر تعلیمی.....
- ۹۲.....۱-۲-۵-۱-شعر تعلیمی در کشورهای عربی.....
- ۹۲.....۱-۲-۵-۱-۱-عبدالله فریح.....
- ۹۲.....۱-۲-۵-۱-۲-محمد الهراوی.....
- ۹۴.....۱-۲-۵-۱-۳-کامل کیلانی.....
- ۹۴.....۱-۲-۵-۱-۴-علی الفکری.....
- ۹۵.....۱-۲-۵-۱-۵-ابراهیم العرب.....
- ۹۵.....۱-۲-۵-۲-شعر تعلیمی در سوریه.....
- ۹۶.....۱-۲-۵-۲-۱-جسمانی الشقراء.....
- ۹۶.....۱-۲-۵-۲-۲-مصطفی الصواف.....
- ۹۷.....۱-۲-۵-۲-۳-جمیل سلطان، أنور سلطان، عبد الرحمن سفرجلانی.....
- ۹۸.....۱-۲-۵-۲-۴-عبد الکریم الحیدری.....

- ۱۰۰-۶-۲-۱ دوره رکود موقت.....
- ۱۰۱-۷-۲-۱ پایه گذاری شعر ناب کودک.....
- ۱۰۱-۱-۷-۲-۱ ادبیات و تحولات جامعه.....
- ۱۰۱-۲-۷-۲-۱ سیر قصه کودکان.....
- ۱۰۱-۳-۷-۲-۱ عبد الکریم الکریمی.....
- ۱۰۳-۸-۲-۱ شکل گیری شعر ناب کودک.....
- ۱۰۳-۱-۸-۲-۱ سلیمان العیسی.....
- ۱۰۴-۱-۱-۸-۲-۱ دنیای کودکان و شعر سلیمان العیسی.....
- ۱۰۵-۲-۱-۸-۲-۱ آثار.....
- ۱۰۵-۳-۱-۸-۲-۱ الهام گرفتن از میراث فرهنگی.....
- ۱۰۶-۴-۱-۸-۲-۱ بازنویسی از حکایات کلیله و دمنه.....
- ۱۰۶-۵-۱-۸-۲-۱ دنیای بزرگسالان در اشعار کودکان.....
- ۱۰۷-۲-۸-۲-۱ ویژگی های شعری.....
- ۱۰۹-۹-۲-۱ خلاصه.....

باب دوم: عناصر و انواع شعر کودک

فصل اول: عناصر شعر کودک

- ۱۱۳-۱-۱-۲-۱ عناصر شعر کودک.....
- ۱۱۴-۲-۱-۲-۱ موسیقی.....
- ۱۱۴-۱-۲-۱-۲-۱ وزن.....
- ۱۱۵-۱-۱-۲-۱-۲-۱ فواید استفاده از وزن.....
- ۱۱۶-۲-۱-۲-۱-۲-۱ استفاده از وزن کوتاه.....
- ۱۱۶-۳-۱-۲-۱-۲-۱ بحر های مناسب.....
- ۱۱۹-۲-۲-۱-۲-۱ قالب.....
- ۱۲۰-۱-۲-۲-۱-۲-۱ چهارپاره.....
- ۱۲۲-۲-۲-۲-۱-۲-۱ سه پاره.....
- ۱۲۳-۳-۲-۲-۱-۲-۱ مثنوی.....
- ۱۲۴-۴-۲-۲-۱-۲-۱ قطعه.....
- ۱۲۵-۵-۲-۲-۱-۲-۱ ترجیع بند و ترکیب بند.....

- ۱۲۷..... ۲-۱-۲-۲-۶- قالب نو
- ۱۲۹..... ۲-۱-۲-۳- قافیه
- ۱۳۲..... ۲-۱-۳- زبان
- ۱۳۲..... ۲-۱-۳-۱- سادگی کلمات
- ۱۳۳..... ۲-۱-۳-۲- استفاده از کلمان آهنگین و زیبا
- ۱۳۴..... ۲-۱-۳-۳- رعایت دستور زبان
- ۱۳۶..... ۲-۱-۳-۴- زبان فصیح
- ۱۳۷..... ۲-۱-۳-۵- هنجار آفرینی
- ۱۳۸..... ۲-۱-۴- صنایع شعری
- ۱۳۸..... ۲-۱-۴-۱- تصویر پردازی
- ۱۳۹..... ۲-۱-۴-۱- حس بینایی
- ۱۴۰..... ۲-۱-۴-۲- حس شنوایی
- ۱۴۰..... ۲-۱-۴-۳- حس چشایی
- ۱۴۱..... ۲-۱-۴-۴- حس لامسه
- ۱۴۱..... ۲-۱-۴-۵- حس بویایی
- ۱۴۱..... ۲-۱-۴-۶- حرکت
- ۱۴۱..... ۲-۱-۴-۲- صنایع بدیعی
- ۱۴۲..... ۲-۱-۴-۱- بدیع لفظی
- ۱۴۲..... ۲-۱-۴-۱-۱- جناس یا تجنیس
- ۱۴۴..... ۲-۱-۴-۲- قلب مطلب
- ۱۴۵..... ۲-۱-۴-۳- سجع
- ۱۴۵..... ۲-۱-۴-۴- ترصیع
- ۱۴۵..... ۲-۱-۴-۵- تکرار
- ۱۴۸..... ۲-۱-۴-۲- بدیع معنوی
- ۱۴۸..... ۲-۱-۴-۲-۱- موازنه
- ۱۴۹..... ۲-۱-۴-۲-۲- مراعات نظیر
- ۱۴۹..... ۲-۱-۴-۲-۳- تضاد
- ۱۵۰..... ۲-۱-۴-۳- بیان

۱۵۱.....	تشبیه..... ۱-۳-۴-۱-۲
۱۵۳.....	استعاره..... ۱-۱-۳-۴-۱-۲
۱۵۴.....	کنایه..... ۳-۳-۴-۱-۲
۱۵۵.....	آنیم..... ۴-۳-۴-۱-۲
۱۵۶.....	ایماژ های گزارشی..... ۴-۳-۴-۱-۲
۱۵۸.....	موضوع و مضمون..... ۵-۱-۲
۱۵۸.....	مخاطب نگری..... ۱-۵-۱-۲
۱۶۰.....	موضوعات مناسب شعر کودک..... ۲-۵-۱-۲
۱۶۴.....	جوهره شعری..... ۳-۵-۱-۲

فصل دوم: انواع شعر کودک

۱۶۸.....	ترانه های عامیانه..... ۱-۲-۲
۱۶۹.....	ویژگی های ترانه های عامیانه..... ۱-۱-۲-۲
۱۶۹.....	سادگی ساختار و بیان..... ۱-۱-۱-۲-۲
۱۶۹.....	موسیقی..... ۲-۱-۱-۲-۲
۱۷۰.....	تکرار..... ۳-۱-۱-۲-۲
۱۷۱.....	لالایی..... ۲-۲-۲
۱۷۱.....	لالایی و سرچشمه آن..... ۱-۲-۲-۲
۱۷۱.....	فواید لالایی..... ۲-۲-۲-۲
۱۷۲.....	لفظ "لالا"..... ۳-۲-۲-۲
۱۷۳.....	تفاوت لالایی و ترانه های عامیانه..... ۴-۲-۲-۲
۱۷۳.....	ویژگی های مشترک لالایی و ترانه های عامیانه..... ۵-۲-۲-۲
۱۷۴.....	بررسی تطبیقی مضامین لالایی..... ۶-۲-۲-۲
۱۷۴.....	استفاده از نام گل ها و شکستنی ها..... ۱-۶-۲-۲-۲
۱۷۴.....	آرزوهای مادرانه..... ۲-۶-۲-۲-۲
۱۷۶.....	درد و دل های مادرانه..... ۳-۶-۲-۲-۲
۱۷۷.....	لالایی دینی و مذهبی..... ۴-۶-۲-۲-۲
۱۷۷.....	وعده و وعید..... ۵-۶-۲-۲-۲
۱۷۸.....	ترساندن کودک..... ۶-۶-۲-۲-۲

- ۱۷۹.....۲-۲-۷- ترانه های نوازش
- ۱۸۱.....۲-۲-۸- لالایی های امروز
- ۱۸۱.....۲-۲-۸-۱- لالایی های سیاسی
- ۱۸۲.....۲-۲-۸-۲- لالایی برای کودکان
- ۱۸۴.....۲-۲-۳- شعربازی
- ۱۸۴.....۲-۲-۳-۱- قدمت بازی های کودکانه
- ۱۸۵.....۲-۲-۳-۲- فواید بازی برای کودک
- ۱۸۵.....۲-۲-۳-۳- انواع بازی های کودکانه
- ۱۸۶.....۲-۲-۳-۱- بازی های مشترک
- ۱۸۷.....۲-۲-۳-۲- بازی های مخصوص دختران
- ۱۸۹.....۲-۲-۳-۴- بررسی تطبیقی
- ۱۹۱.....۲-۲-۳-۵- آموزش اعداد در قالب شعر های بازی
- ۱۹۲.....۲-۲-۳-۶- شعربازی و شاعران امروز
- ۱۹۴.....۲-۲-۴- هیچانه
- ۱۹۴.....۲-۲-۴-۱- علاقه کودکان به هیچانه ها
- ۱۹۵.....۲-۲-۴-۲- انواع هیچانه
- ۱۹۵.....۲-۲-۴-۱- شعرهای طنز آمیز
- ۱۹۶.....۲-۲-۴-۲- شعرهای مناسبیت ها
- ۱۹۷.....۲-۲-۵- مثل
- ۱۹۷.....۲-۲-۵-۱- مضمون مثل:
- ۱۹۹.....۲-۲-۶- چیستان
- ۲۰۰.....۲-۲-۶-۱- فواید چیستان
- ۲۰۰.....۲-۲-۶-۲- شعر امروز و چیستان
- ۲۰۲.....۲-۲-۷- قصه منظوم
- ۲۰۳.....۲-۲-۷-۱- تاریخچه قصه منظوم
- ۲۰۴.....۲-۲-۷-۲- قصه منظوم و آغاز ادبیات کودکان
- ۲۰۴.....۲-۲-۷-۳- قصه منظوم و شعر امروز
- ۲۰۵.....قصه خلاصه

باب سوم: بررسی تطبیقی موضوعات در شعر کودک ایران و سوریه

فصل اول: جامعه در شعر کودک

۲۰۹	پیشگفتار.....
۲۲۴	۱-۱-۳- کودک و جامعه.....
۲۲۷	۱-۱-۱-۳- کودک.....
۲۲۷	۱-۱-۱-۱-۳- کودک و شعر.....
۲۲۷	۱-۱-۱-۱-۱-۳- توصیف کودک.....
۲۳۰	۱-۱-۱-۱-۲- جشن تولد.....
۲۳۲	۱-۱-۱-۱-۳- روز جهانی کودک.....
۲۳۴	۱-۱-۱-۱-۴- آرزوها و تخیلات کودک.....
۲۳۶	۱-۱-۱-۲- بازی کودک.....
۲۳۶	۱-۲-۱-۱-۳- توصیف بازی.....
۲۴۰	۱-۱-۱-۲- تشویق به بازی.....
۲۴۱	۱-۱-۱-۳- آموزش.....
۲۴۲	۱-۳-۱-۱-۳- آموزش درس.....
۲۴۳	۱-۳-۱-۱-۳- آموزش امور اجتماعی.....
۲۴۳	۱-۲-۳-۱-۱-۳- دوستی و محبت.....
۲۴۶	۱-۲-۳-۱-۱-۳- اتحاد و همکاری.....
۲۴۸	۱-۲-۳-۱-۱-۳- کار و تلاش.....
۲۵۱	۱-۳-۲-۳-۱-۱-۳- مشاغل.....
۲۵۴	۱-۳-۳-۱-۱-۳- بهداشت.....
۲۵۶	۱-۳-۱-۱-۳- مسائل دینی، مذهبی.....
۲۵۶	۱-۴-۳-۱-۱-۳- دین در مجموعه های بررسی شده سوریه.....
۲۵۶	۱-۱-۴-۳-۱-۱-۳- مسائل دینی.....
۲۵۷	۱-۱-۴-۳-۱-۱-۳- دعا.....
۲۵۸	۱-۴-۳-۱-۱-۳- دین در مجموعه های بررسی شده ایران.....
۲۵۸	۱-۲-۴-۳-۱-۱-۳- چهارده معصوم.....
۲۵۹	۱-۲-۴-۳-۱-۱-۳- مسائل دینی.....

- ۲۶۱.....۳-۱-۱-۲- خانواده و کودک
- ۲۶۱.....۳-۱-۲-۱-۱- خانواده
- ۲۶۱.....۳-۱-۲-۱-۱- خانواده در بازی کودک
- ۲۶۴.....۳-۱-۲-۱-۱- خانواده و همکاری و اتحاد
- ۲۶۶.....۳-۱-۲-۱-۱- مادر
- ۲۶۸.....۳-۱-۲-۱-۱- توصیف مادر
- ۲۷۱.....۳-۱-۲-۱-۱- روز مادر
- ۲۷۳.....۳-۱-۲-۱-۱- بیان درد و رنج و زحمات مادر
- ۲۷۷.....۳-۱-۲-۱-۱- مضمون های جانبی در موضوع مادر
- ۲۷۹.....۳-۱-۲-۱-۱- پدر
- ۲۷۹.....۳-۱-۲-۱-۱- توصیف پدر
- ۲۸۱.....۳-۱-۲-۱-۱- روز پدر
- ۲۸۳.....۳-۱-۲-۱-۱- بازگشت پدر
- ۲۸۶.....۳-۱-۲-۱-۱- خواهر و برادر
- ۲۸۸.....۳-۱-۲-۱-۱- پدر بزرگ و مادربزرگ
- ۲۹۱.....۳-۱-۱-۱- مدرسه و کودک
- ۲۹۱.....۳-۱-۱-۱- مدرسه
- ۲۹۱.....۳-۱-۱-۱- توصیف مدرسه
- ۲۹۴.....۳-۱-۱-۱-۱- تنبلی
- ۲۹۷.....۳-۱-۱-۱-۱- مواظبت از وسایل مدرسه
- ۲۹۸.....۳-۱-۱-۱-۱- تغییر پایه
- ۲۹۸.....۳-۱-۱-۱-۱- کتابخانه
- ۳۰۰.....۳-۱-۱-۱-۱- کتاب
- ۳۰۲.....۳-۱-۱-۱-۱- معلم
- ۳۰۲.....۳-۱-۱-۱-۱- توصیف معلم
- ۳۰۴.....۳-۱-۱-۱-۱- معلم و تکالیف مدرسه
- ۳۰۷.....۳-۱-۱-۱-۱- وطن
- ۳۰۷.....۳-۱-۱-۱-۱- وطن در اشعار شاعران

۳۰۸.....	۱-۱-۱-۲-۲- سرزمین.....
۳۰۸.....	۱-۱-۱-۲-۱-۲- توصیف وطن.....
۳۱۱.....	۱-۱-۱-۲-۲- پرچم.....
۳۱۲.....	۱-۱-۱-۲-۲- زبان.....
۳۱۴.....	۱-۱-۱-۲-۳- جنگ.....
۳۱۵.....	۱-۱-۱-۲-۳- شعر کودکان درباره جنگ.....
۳۱۶.....	۱-۱-۱-۲-۳- جنگ.....
۳۱۸.....	۱-۱-۱-۲-۳- شهادت.....
۳۲۲.....	۱-۱-۱-۲-۳- فلسطین.....
۳۲۲.....	۱-۱-۱-۲-۳- انقلاب اسلامی ایران.....
۳۲۴.....	۱-۱-۱-۲-۳- میراث فرهنگی.....
۳۲۴.....	۱-۱-۱-۲-۳- استفاده از شخصیت های پر افتخار قدیم.....
۳۲۷.....	۱-۱-۱-۲-۳- بازنویسی از فرهنگ کهن.....

فصل دوم : طبیعت در شعر کودک

۳۳۰.....	۱-۲-۲- طبیعت.....
۳۳۳.....	۱-۱-۲-۲- قالب های استفاده از طبیعت.....
۳۳۳.....	۱-۱-۱-۲-۳- محاوره.....
۳۳۴.....	۱-۱-۲-۲- استفاده از عناصر طبیعت برای بیان یک مطلب.....
۳۳۶.....	۱-۲-۲-۳- توصیف.....
۳۳۸.....	۱-۲-۲-۳- طبیعت جاندار.....
۳۳۸.....	۱-۲-۱-۲-۳- حیوانات خشکی.....
۳۳۸.....	۱-۱-۲-۱-۲-۳- چهارپایان.....
۳۳۸.....	۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳- چهار پایان اهلی.....
۳۳۹.....	۱-۱-۱-۲-۱-۲-۳- گربه.....
۳۴۱.....	۱-۲-۱-۲-۱-۲-۳- گوسفند و بز.....
۳۴۳.....	۱-۲-۱-۲-۱-۲-۳- چهار پایان غیر اهلی.....
۳۴۴.....	۱-۲-۱-۲-۱-۲-۳- پرندگان.....
۳۴۵.....	۱-۲-۱-۲-۱-۲-۳- کبوتر.....

۳۴۷	گنجشک	۲-۲-۱-۲-۱-۲-۳
۳۴۹	حشرات	۳-۱-۲-۱-۲-۳
۳۵۱	پروانه	۱-۳-۱-۲-۱-۲-۳
۳۵۱	زنبور	۲-۳-۱-۲-۱-۲-۳
۳۵۳	خزندگان	۴-۱-۲-۱-۲-۳
۳۵۳	حیوانات دریایی	۲-۲-۱-۲-۳
۳۵۵	طبیعت نباتی	۳-۲-۱-۲-۳
۳۵۵	باغ	۱-۳-۲-۱-۲-۳
۳۵۷	درخت	۲-۳-۲-۱-۲-۳
۳۵۹	رویش گیاه	۳-۳-۲-۱-۲-۳
۳۶۰	گل	۴-۳-۲-۱-۲-۳
۳۶۲	چوپان و گله	۵-۳-۲-۱-۲-۳
۳۶۶	فصول	۴-۲-۱-۲-۳
۳۶۶	چهار فصل	۱-۴-۲-۱-۲-۳
۳۶۹	فصل بهار	۲-۴-۲-۱-۲-۳
۳۶۹	عید	۱-۲-۴-۲-۱-۲-۳
۳۷۱	توصیف فصل بهار	۲-۲-۴-۲-۱-۲-۳
۳۷۲	فصل تابستان	۳-۴-۲-۱-۲-۳
۳۷۴	فصل پاییز	۴-۴-۲-۱-۲-۳
۳۷۶	فصل زمستان	۵-۴-۲-۱-۲-۳
۳۷۸	طبیعت بی جان	۳-۱-۲-۳
۳۷۹	آسمان	۱-۳-۱-۲-۳
۳۷۹	ماه و ستاره و خورشید	۱-۱-۳-۱-۲-۳
۳۸۲	روز و شب	۲-۱-۳-۱-۲-۳
۳۸۳	خورشید	۳-۱-۳-۱-۲-۳
۳۸۵	ماه	۴-۱-۳-۱-۲-۳
۳۸۸	ستاره	۵-۱-۳-۱-۲-۳
۳۹۱	پدیده های جوی	۶-۱-۳-۱-۲-۳

۳۹۱.....	۳-۲-۱-۳-۱-۶-۱-ابر
۳۹۴.....	۳-۲-۱-۳-۱-۶-۲-باران
۳۹۷.....	۳-۲-۱-۳-۱-۶-۳-برف
۴۰۰.....	۳-۲-۱-۳-۱-۶-۴-باد
۴۰۱.....	۳-۲-۱-۳-۱-۶-۵-رنگین کمان
۴۰۳.....	۳-۲-۱-۳-۲-زمین
۴۰۳.....	۳-۲-۱-۳-۲-۱-دریا
۴۰۳.....	۳-۲-۱-۳-۲-۱-۱-توصیف دریا
۴۰۸.....	۳-۲-۱-۳-۲-۱-۲-شنا در آب
۴۱۰.....	۳-۲-۱-۳-۲-۲-رود
۴۱۲.....	۳-۲-۱-۳-۲-۳-کوه، صحرا
۴۱۵.....	خلاصه
۴۱۸.....	المُلخَص
۴۲۰.....	پیوست
۴۲۲.....	منابع و مراجع

مقدمه:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
وَأَهْلِ الطَّيِّبِينَ الْأَطْهَارِ وَصَحْبِهِ الْمَتَّجِبِينَ الْأَخْيَارِ وَبَعْدُ؛

جذابیت شعر برای کودک موجب می شود که تاثیر شعر بسیار بیشتر از دیگر انواع ادبیات کودک، در ذهن او باقی بماند. از آنجایی که شعر به خاطر داشتن آهنگ بیش از دیگر انواع ادبیات، برای کودک خاصی دارد می توان از راه شعر مسائل بسیاری را به صورت غیرمستقیم به کودک منتقل کرد. از این رو موضوعات شعر و نحوه بیان آن نقشی اساسی در زندگی کودک ایفا می کنند.

"کانون نویسندگان عرب" یکی از مجامعی است که بخش جداگانه‌ای به این شاخه جدید ادبیات اختصاص داده است. هنگامی که اولین بار نام "أدب الأطفال" را در کنار عناوین دیگر یافتم، سعی کردم اطلاعات بیشتری درباره‌ی این موضوع بدست آورم. همین مسأله موجب شد تا موضوع "ادبیات کودکان" را به عنوان موضوع پایان نامه برگزینم. در ادامه تحقیقاتم به پایان نامه "زهرا حسینی" ^۱ برخورد کردم که ادبیات کودکان کشورهای عربی را به طور کلی مورد بررسی قرار داده بود، به همین خاطر بر آن شدم تا تحقیق خود را به بخشی از ادبیات کودک محدود کنم که با توجه به علاقه ام به شعر، و یافته هایم مبنی بر فقدان ادبیات تطبیقی در زمینه این علم در رشته عربی (برخلاف زبان‌های دیگر) و با راهنمایی‌های اساتید محترم گروه، تصمیم گرفتم این موضوع را به صورت تطبیقی کار کنم. کشورهای عراق، سوریه، مصر، عربستان از

۱- پایان نامه ایشان در بیروت (دار الهادی، ط ۱، ۲۰۰۱ م) با عنوان "الطفل و الأدب العربي الحديث" چاپ شده است.

جمله کشورهایی هستند که در زمینه شعر کودک به رشد و شکوفایی رسیده اند ولی به خاطر ارتباط عمیق فرهنگی ایران و سوریه و نیز دسترسی آسان تر به منابع تاریخی این کشور و منابع مهم سایت "کانون نویسندگان عرب"^۱ سوریه را به عنوان کشور تطبیقی با ایران انتخاب کردم.

شعر کودک موضوعی نوپاست که در تحقیقات دانشگاهی، جای چندانی نداشته است. این موضوع از جهات گوناگون قابل بررسی است: تاریخ تحول شعر کودک از آغان، سیر شعر کودک در زمان حال، روانشناسی کودک^۲ و شعر، زبان شناسی و میزان کاربرد بسامد ها، ادبیات تطبیقی و... ولی تاریخچه شعر کودک و ادبیات تطبیقی با استقبال فراوانی روبرو نشده است. در دانشگاه "تربیت مدرس" دو پایان نامه تاریخچه شعر کودک را در ضمن مباحث خود آورده اند. "ادبیات کودکان"^۳ پایان نامه رضا شجری به بررسی تاریخ ادبیات کودکان پرداخته و شعر هم به عنوان جزئی از اجزای ادبیات کودکان، در آن بررسی شده است. "بررسی و تحلیل واژگان پایه در شعر کودک"^۴ شایا رفیع محمدی به بررسی اجمالی تاریخچه شعر و زندگینامه شاعران مهم عرصه شعر کودک و کلمات مورد استفاده این شاعران در مجموعه های شعر کودک فارسی پرداخته است.

^۱ www.awu/dam.org

^۲ روانشناسی کودک و زبانشناسی بیشتر از چند نمونه دیگر مورد توجه دانشجویان بخصوص دانشجویان رشته های روانشناسی و زبانشناسی و علوم تربیتی قرار گرفته است.

^۳ - پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده ادبیات فارسی، ۱۳۷۱

^۴ - پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده ادبیات فارسی، بهار ۱۳۸۵

دو پایان نامه "بررسی مضامین شعر کودک در دهه ۶۰" فریبا ریسی^۱ و "تحلیل تصویر آفرینی در شعر کودک ونوجوان (۵۷-۷۸)" مریم شریف‌نسب^۲ به بررسی موضوعات شعر کودک از جنبه‌هایی متفاوت با این پایان نامه پرداخته بودند. فریبا ریسی موضوعات شعر کودک را به "طبیعت، خانواده، جنگ، انقلاب، فقر، تعلقات کودکانه و ... تقسیم کرده اما به آوردن اشعار فارسی و یا چند بیت آن اکتفا کرده است و نقدی بر آن ارائه نداده است. مریم شریف‌نسب نیز بیشتر به موضوعات از جنبه کاربرد مسائل بلاغی و تصویرهای شعری نگاه کرده و به خود موضوعات نپرداخته است.

زهرا حسینی نیز به اهمیت ادبیات کودک و تاریخچه آن پرداخته است ولی شعر کودک، تنها چند صفحه محدود از این کتاب را به خود اختصاص داده است. همچنین به بررسی اجمالی مهمترین نویسندگان و شاعران کودک به همراه یک نمونه از آثار آن‌ها پرداخته است. "سلیمان العیسی"^۳ شاعر مشترک پایان نامه نگارنده و پایان نامه مذکور می باشد؛ با این تفاوت که ایشان تنها در یک پارگراف به بیان تولد سلیمان العیسی و دلیل روی آوردن او به شعر کودک بسنده کرده است اما با توجه به اختصاص این پایان نامه به سوریه، سعی شده بررسی کلی از نقش این شاعر در شعر کودک سوریه و نیز ویژگی های شعرش ارائه شود.

۱- پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد فسا، دانشکده ادبیات فارسی، ۱۳۷۹

۲- پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده ادبیات فارسی، شهریور ۱۳۸۰

۳- (۱۹۲۱-) از شاعران کودک سوریه که مجموعه اشعارش در سال ۱۹۹۹ م در "دیوان الأطفال" گردآوری شده است.